

Lublin, 14 lipca 2023 r.

dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS
Katedra Prawa Informatycznego i Zawodów Prawniczych
Instytut Nauk Prawnych
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Recenzja rozprawy doktorskiej

Pana Mateusza Menzel

**pt. *Korupcja w świetle orzecznictwa Sądu Wojewódzkiego w Opolu*
w latach 1969 -1997, Wrocław 2023, ss. 254**

przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Józefa Koredczuka

I. Wybór tematu rozprawy, tezy i metodologia pracy

Wybór tematu recenzowanej rozprawy oceniam jako trafny. Praca jest wynikiem badań historyczno-prawnych o zakresie regionalnym, ale stanowi także otwarcie nowego szerokiego pola badawczego dotyczącego korupcji w okresie obejmującym czasy PRL (1969-1989) oraz Rzeczypospolitej Polskiej (1989-1997). Cezury czasowe ujęte w tytule rozprawy determinowane są przez obowiązujące w tym okresie przepisy karnego materialnego i karnego procesowego (kodeks karny z 19 kwietnia 1969 r. i kodeks postępowania karnego z 19 kwietnia 1969 r.). Okres objęty badaniami, obejmujący przełom ustrojowy w 1989 r., pozwolił Autorowi postawić tezę badawczą i w oparciu o analizę orzecznictwa Sądu Wojewódzkiego w Opolu dojść do ciekawych wniosków związanych z ruchem spraw dotyczących przestępstw korupcji. Jest to w dużej części związane ze zmianami gospodarczymi, tj. przejściem z gospodarki centralnie planowanej do gospodarki wolnorynkowej. Tak określony zakres badań i ich ramy chronologiczne należy ocenić za prawidłowe. Nie prowadzono dotychczas badań historyczno-prawnych dotyczących korupcji w takiej formule w oparciu o orzecznictwo wskazanego sądu

wojewódzkiego (w tym Sądu Wojewódzkiego w Opolu). Wyznacza to kierunek do dalszych badań o charakterze regionalnym, a nawet – co stanowiłoby bardzo poważne wyzwanie – na płaszczyźnie krajowej. W tym ostatnim przypadku wnioski wynikające z porównania orzecznictwa poszczególnych sądów wojewódzkich mogłyby się okazać niezwykle ciekawe i dodatkowo prowadzić do oceny działalności korpusu sędziowsko-prokuratorского. Na postawione w rozprawie dwa dodatkowe pytania badawcze Autor udziela jednoznacznej odpowiedzi dotyczącej zjawisk w skali krajowej. Na marginesie zaznaczę, że odpowiedź ta nie jest oparta jedynie o analizę orzecznictwa jednego sądu wojewódzkiego, lecz także ukształtowaną w tym okresie judykaturę. Zasadniczych zastrzeżeń nie budzi metodologia pracy. Realizując założony cel badawczy, Autor posłużył się kilkoma metodami. Obok metody ilościowej wykorzystanej przy analizie akt spraw sądowych Sądu Wojewódzkiego w Opolu, zastosował metodę dogmatyczno-prawną i metodę historyczno-prawną wobec źródeł prawa, orzecznictwa sądowego i poglądów doktryny prawa. Podsumowując ten wątek recenzji uważam wybór tematu za trafny, stwarzający możliwość zaprezentowania Autorowi jego umiejętności badawczych.

II. Struktura rozprawy

Rozprawa została podzielona na pięć rozdziałów. Wewnętrzny układ treści w rozdziałach I-III obejmuje dwa podrozdziały, te zaś podzielone są na punkty jako najmniejsze jednostki redakcyjne dysertacji. Rozdziały IV i V podzielone zostały jedynie na podrozdziały (rozdział IV na 7, zaś rozdział V na 6; ostatnie podrozdziały w rozdziałach IV i V zawierają konkluzje). Ponadto praca opatrzona jest formalnym wstępem i zakończeniem. W zakończeniu zawarto ustalenia dotyczące postawionej tezy badawczej oraz odpowiedzi na sformułowane wraz z tezą pytania. Zakończenie zawiera nie tylko wnioski wynikające z analizy orzeczeń Sądu Wojewódzkiego w Opolu, ale także ustalenia dotyczące ewolucji znamion przestępstwa korupcji w polskich przepisach karnych od okresu międzywojennego do końca lat 90. XX wieku. W rozdziale I zawarto definicje pojęcia korupcji i jej uwarunkowania, a także przedstawiono korupcję w ramach rodzajowych wyodrębnionych przestępstw urzędniczych i gospodarczych. Rozdział II oparty o analizę dogmatyczną przedstawia penalizację korupcji w prawie polskim od 1920 r. do 1998 r. Jest to rozdział wprowadzający w zagadnienie przestępstwa korupcji. Przeprowadzony wywód historyczno-prawny jest zbyt obszerny w kontekście przyjętych

cezur czasowych w tytule rozprawy. Zasadnicze znaczenie dla prowadzonej analizy orzecznictwa Sądu Wojewódzkiego w Opolu w rozdziałach IV i V mają jedynie pkt 2.2.3. i 2.2.4 rozdziału II. Wydaje się, że pozostałe części rozdziału II zostały nadmiernie rozbudowane (s.66-108), naruszając równowagę rozprawy doktorskiej. Jest to często występujący mankament w pracach młodych badaczy, którzy dążą do przekazania Czytelnikowi jak najwięcej informacji pośrednio związanych z tematem. Rozdział III dotyczy zmian w postępowaniu karnym od 1949 r. oraz w ustroju sądów powszechnych i organizacji prokuratury. O ile Autor wspomniał o reformie w 1975 r. w pkt 3.2.1, to nie rozwinął tego wątku w pkt 3.2.2 ograniczając go do zaprezentowania sądów powiatowych (zniesionych po 1975 r. – vide s. 151). Bezpośrednio związane z tematem, jako koncentrujące się na analizie tytułowego zagadnienia w wymiarze empirycznym są rozdziały IV i V. W rozdziale IV poddano badaniu akta postępowań dotyczących korupcji prowadzonych w Sądzie Wojewódzkim w Opolu w latach 1969-1989. Analiza dotyczyła ruchu spraw z oskarżenia o przestępstwa z art. 239, art. 240, art. 241, art. 244 i art. 246 kodeksu karnego z 1969 r., ilości wyroków skazujących, jak i rozstrzygnięć w postępowaniu rewizyjnym. W rozdziale V podobne badanie objęło lata 1989-1997. Porównanie wyników badania pozwoliło na sformułowanie wniosków w ramach postawionej tezy badawczej. Przyjęta przez Autora konstrukcja pracy pozwoliła osiągnąć zamierzony cel badawczy. Układ recenzowanej pracy wskazuje na holistyczne podejście jej Autora do analizowanego zagadnienia, co nadaje rozprawie charakter kompleksowy (z zastrzeżeniem wcześniejszych uwag, które jednakże mają charakter dyskusyjny).

Uwagi merytoryczne

Praca stanowi porządkującą syntezę dotyczącą przestępstwa korupcji w przepisach (także o charakterze szczególnym) obowiązujących na ziemiach polskich od momentu odzyskania niepodległości. Zawiera ustalenia wzbogacające historię prawa wynikające z przeprowadzonych przez Autora badań nad orzecznictwem Sądu Wojewódzkiego w Opolu w latach 1969-1997. Ten kierunek zainteresowań badawczych został przez Autora zasygnalizowany w artykule „*Zjawisko korupcji w kontekście zmian ustrojowych w Polsce*” (Opolskie Studia Administracyjno-Prawne 2019, XVII/3, ss. 89-102). Już w tej publikacji Autor zwrócił uwagę (s.100-101) na zróżnicowaną społeczną ocenę zjawisk korupcyjnych przed 1989 r. (inna przy łapówkarstwie i powoływaniu się na wpływy

w instytucjach państwowych, a inna w przypadku szantażu lub afer finansowych) oraz podkreślił nowe warunki rozwoju korupcji po transformacji ustrojowej.

W rozdziale I opisano ewolucję zjawiska korupcji towarzyszącego - niezależnie od formy państwa - rozwojowi cywilizacyjnemu oraz jego istotę (przytaczając definicje, także legalne), jako zdarzenia o negatywnym, ale także złożonym i wieloaspektowym charakterze. Przedstawiono przestępstwo korupcji w ramach przestępstw urzędniczych i gospodarczych penalizowanych w przepisach obowiązujących na ziemiach polskich od momentu odzyskania niepodległości w 1918 r. W rozważaniach tych podniesiono szczególny charakter przepisów dotyczących zwalczania przestępstw z chęci zysku popełnionych przez urzędników wprowadzanych w okresie budowy zrębów ustrojowych i walki o granice Państwa Polskiego. Przepisom tym towarzyszyło surowe orzecznictwo sądowe dotyczące łapownictwa urzędniczego w postaci czynnej, jak i biernej (s. 23-27). Etap ten kończy wejście w życie, porządkujących te kwestie (także pod względem terminologicznym) przepisów kodeksu karnego z 1932 r. Trafnie zauważył Autor brak legalnej definicji urzędnika w kodeksie karnym z 1932 r. (s. 28, s. 30, s. 86, wskazując jednocześnie na poglądy doktryny prawa dotyczące zakresu pojęcia funkcjonariusza publicznego), co miało duże znaczenie dla określenia kręgu osób popełniających takie przestępstwo. W kodeksie karnym z 1932 r., podobnie jak w przypadku obowiązujących wcześniej kodyfikacji karnych państw zaborczych pojęcie urzędnika było odnoszone do obowiązków, jakie były wykonywane przez tę osobę (s. 68 i s. 86-87). Rozważania dotyczące przestępstw urzędniczych kończy wstępna analiza przepisów kodeksu karnego z 1969 r., co stanowi preludeum dla rozważań zawartych w pkt 2.2.3. i 2.2.4 dysertacji oraz kodeksu karnego z 1997 r., który Autor postrzega jako zmianę dostosowaną do nowych uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Zagadnienia korupcji w ramach rodzajowo określonych przestępstw gospodarczych zostały poruszone w sposób ogólny (co jest właściwe dla wprowadzenia) i dotyczą one głównie okresu po 1989 r. Skoro jednak poruszono wcześniej kwestie pojęcia funkcjonariusza publicznego przy przestępstwach urzędniczych, warto było dla równowagi zaznaczyć rozszerzenie tego pojęcia na działania osób związanych z funkcjonowaniem sfery gospodarki nakazowo-rozdzielczej w Polsce Ludowej (vide pkt 1.3.3. rozprawy dotyczący gospodarczych uwarunkowań korupcji, s. 61-62 i s. 65). Przez ten zabieg - znajdujący odzwierciedlenie w ówczesnym prawodawstwie karnym (art. 30 dekretu o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa z 16 listopada 1945 r., a następnie art. 46 małego kodeksu

karnego z 1946 r. - s. 103-106) i orzecznictwie sądowym – przestępstwa gospodarcze zaliczano także do rozszerzonej sfery przestępstw urzędniczych i takiej podlegały one sankcji. Brak wzmianki w małym kodeksie karnym lub konkretnych przepisów w kodeksie karnym z 1969 r. dotyczących zjawiska korupcji gospodarczej (s. 35), nie oznacza, że czyny te nie były kwalifikowane jako przestępstwa korupcyjne na innej podstawie prawnej. W drugiej części rozdziału I Autor prowadzi wywód w sposób uporządkowany, eksponując społeczno-kulturowe, prawno-polityczne i gospodarcze uwarunkowania korupcji. Rozdzielenie tych sfer nie jest łatwe, gdyż wzajemnie się one przenikają, lecz z problemem tym Autor sobie poradził. Pojawiła się także wzmianka o dziejach Śląska Opolskiego i ludności tam zamieszkującej (s. 51-53), lecz Autor nie wyprowadził z tego dalej idących wniosków związanych z tematyką pracy w zakresie uwarunkowań społeczno-kulturowych zjawiska korupcji i jego skali na tym obszarze (wskazując na konieczność dalszych badań).

Rozdział II zawiera analizę dogmatyczno-prawną przepisów prawa karnego dotyczących korupcji obowiązujących w Polsce od odzyskania niepodległości w 1918 r. do 1998 r. Podzielony jest on na dwa podrozdziały: Korupcja w okresie międzywojennym (2.1) oraz Korupcja w okresie powojenny (2.2). Cezury czasowe nie budzą wątpliwości, ale same tytuły podrozdziałów są zbyt lakoniczne, a tym samym wieloznaczne (nawet w kontekście tytułu rozdziału) dla tego typu opracowań. Tytuły punktów nie budzą już takich wątpliwości. Autor prawidłowo przedstawił i porównał uregulowania zawarte w obowiązujących na ziemiach polskich kodyfikacjach państw zaborczych dotyczące korupcji, kwalifikowanej jako przestępstwa urzędnicze (s. 67-73), także w kontekście tworzonego wtedy polskiego korpusu urzędniczego. Zaprezentował genezę i treść pierwszych aktów prawnych dotyczących zwalczania korupcji wydanych przez władze Odrodzonego Państwa Polskiego oraz zasygnalizował ich wpływ na represyjność orzecznictwa sądowego. Dotyczy to ustaw uchwalonych przez Sejm Ustawodawczy - z dnia 30 stycznia 1920 r. w przedmiocie odpowiedzialności urzędników za przestępstwa popełnione z chęci zysku oraz z dnia 18 marca 1921 r. o zwalczaniu przestępstw z chęci zysku, popełnionych przez urzędników. Druga z w/w ustaw harmonizująca uregulowania zawarte w kodyfikacjach państw zaborczych (s. 80) została uchylona ustawą z dnia 1 czerwca 1923 r., zmieniającą jednocześnie dotyczący przestępstwa korupcji art. 149 kodeksu karnego z 1903 r. (s. 85). Autor sprawnie porusza się w zmieniającym się stanie prawnym pierwszych lat Odrodzonego Państwa Polskiego do czasu ujednoczenia prawa

karnego, a następnie przedstawia spenalizowane działania korupcyjne zawarte w art. 290, art. 293, art. 134, art. 135 kodeksu karnego z 1932 r. dotyczące głównie przestępstw łapownictwa urzędniczego (s. 86-95) oraz w art. 10 rozporządzenia Prezydenta RP z 22 listopada 1938 r. o ochronie niektórych interesów Państwa dotyczącego przestępstwa płatnej protekcji (s. 96-97). Przegląd regulacji karnych dotyczących zjawiska korupcji obowiązujących w Polsce Ludowej do końca lat 60., Autor ograniczył do przedstawienia małego kodeksu karnego z 1946 r. oraz represyjnych aktów prawnych z tego okresu związanych z ochroną własności społecznej (a więc dotyczących także korupcji gospodarczej w ówczesnym rozumieniu tego zjawiska o zabarwieniu ideologicznym), co jest rozwiązaniem prawidłowym, gdyż zagadnienia te, podobnie jak te z okresu międzywojennego, mają nadal charakter wprowadzający. Przepisy te – co słusznie zauważa Autor – z uwagi na swój zakres przedmiotowy w zasadzie wyparły stosowanie nieuchylonych przepisów dotyczących przestępstwa korupcji z kodeksu karnego z 1932 r. (s. 102-103). Wątpliwości budzi brzmienie tytułu pkt. 2.2.2 wobec jego treści, dotyczącej stosowania w praktyce art. 47 małego kodeksu karnego z 1946 r. (s.108-109). Więcej miejsca Autor poświęcił pracom Komisji Kodyfikacyjnej nad nowym kodeksem karnym, które dotyczyły konstrukcji przestępstwa korupcji, zwłaszcza w sferze gospodarczej oraz towarzyszącym im uwarunkowaniom politycznym (a co za tym idzie coraz bardziej zaostrzającym się orzecznictwem sądowym, s. 116-118) i społeczno-gospodarczym (s. 118-124). Ostatni punkt (2.4) rozdziału II Autor poświęcił wprowadzonym przepisom kodeksu karnego z 1969 r. (dodatkowo porównując je z odpowiadającymi im przepisami kodeksu karnego z 1932 r.) dotyczącym przestępstwa korupcji osób pełniących funkcje publiczne (art. 239-art. 242 w rozdziale XXXII kwalifikujące cztery rodzaje przestępstwa korupcji oraz karalność podżegania i pomocnictwa – s. 127-131), Rozważanie te były niezbędne do prawidłowej analizy orzecznictwa sądowego zawartej w rozdziałach IV i V dysertacji.

W rozdziale III Autor przedstawił procedurę karną oraz ustrój sądów powszechnych i prokuratury w okresie objętym badaniem orzecznictwa dotyczącym przestępstw korupcji Sądu Wojewódzkiego w Opolu. O ile nowa procedura karna (notabene nawiązująca do rozwiązań obowiązujących od 1949 r., kiedy wprowadzono środek zaskarżenia w postaci rewizji), weszła w życie wraz z kodeksem karnym z 1969 r., to ustrój sądów powszechnych miał swoje podstawy w aktach wcześniej uchwalonych (obowiązujących od 1 stycznia 1951 r.). Wtedy w miejsce Sądu Apelacyjnego w Opolu,

utworzono Sąd Wojewódzki w Opolu.¹ Utrzymano go po reformie administracyjnej w 1975 r. (weszła w życie 28 maja 1975 r.), kiedy utworzono nowe sądy wojewódzkie i sądy rejonowe.² Autor prawidłowo przedstawił organizację oraz zmieniającą się właściwość rzeczową i funkcjonalną sądu wojewódzkiego (s. 147-154), nie zauważając jednak zmniejszonego obszaru działania Sądu Wojewódzkiego w Opolu po reformie 1975 r., co mogło mieć wpływ na ruch spraw sądowych, w tym spraw dotyczących korupcji. Prezentując ustrój sądownictwa, Autor przedstawił organizację sądów powiatowych, zapominając o wprowadzonych w 1975 r. sądach rejonowych (s.155-156), wzmiankując o nich jedynie na s. 151 - 153 w pkt 3.2.1 dotyczącym sądów wojewódzkich. Nie ma to większego znaczenia dla przedmiotu prowadzonych badań. Za mankament pracy postrzegam natomiast brak przedstawienia organizacji wewnętrznej i obsady wydziału karnego Sądu Wojewódzkiego w Opolu w latach 1969-1997.

Na wysoką ocenę merytoryczną zasługują badania przeprowadzone przez Autora, których wyniki przedstawił w rozdziale IV (lata 1969-1989) i rozdziale V (lata 1989-1997). Równie wysoko należy ocenić uporządkowane dane umieszczone w tabelach oraz obliczenia zawarte w treści dysertacji. W rozdziałach tych Autor omawiając konkretne sprawy przedstawiał precyzyjnie stan faktyczny i kwalifikację czynu (na wzór angielskich reports), co barwnie obrazuje wielopłaszczyznowe zjawisko korupcji w tamtym okresie oraz sposób wykładni przepisów dokonywanej przez sąd. W rozdziale IV badanie dotyczyło 29 niepublikowanych wyroków Sądu Wojewódzkiego w Opolu (s. 166), w których oskarżeni byli skazani za korupcję na podstawie różnych przepisów kodeksu karnego z 1969 r. (s. 188-189). Autor poddał analizie 21 wyroków skazujących za przestępstwa z art. 239 kodeksu karnego z 1969 r. (przyjęcie korzyści majątkowej w związku z pełnieniem funkcji publicznej). Są w wśród nich sprawy dotyczące dużej liczby osób oskarżonych, działających w sposób zorganizowany (s. 170-171) oraz sprawy związane z rozdziałem dóbr deficytowych (s. 172, 176), które relacjonowano na łamach ówczesnej prasy. Podobną analizę przeprowadzono dla 14 wyroków skazujących za przestępstwo z art. 240 kodeksu karnego z 1969 r. (kwalifikowana forma przyjęcia korzyści majątkowej w związku z pełnieniem funkcji publicznej) oraz 18 wyroków

¹ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 listopada 1950 r. o dostosowaniu sądów powszechnych do nowych przepisów ustrojowych i o zniesieniu sądów zbędnych (Dz.U. Nr 54, poz. 496).

² § 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 31 maja 1975 r. w sprawie utworzenia sądów wojewódzkich i sądów rejonowych oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz. U. Nr 18, poz. 99).

skazujących z art. 241 kodeksu karnego z 1969 r. (udzielenie lub obietnica udzielenia korzyści majątkowej). Uzupełniają ją także 4 wyroki skazujące za przestępstwo z art. 244 kodeksu karnego z 1969 r. (powoływanie się na wpływy w instytucji państwowej lub społecznej) oraz jeden wyrok skazujący za czyn z art. 246 kodeksu karnego z 1969 r. (niedopełnienie obowiązków przez funkcjonariusza publicznego działającego na szkodę dobra społecznego lub jednostki). Wnioski z przeprowadzonej analizy wskazują zróżnicowany wymiar kary w stosunku do skazanych zgodnie z prowadzoną polityką karania (s.190-193) oraz na wysoką skuteczność prokuratury (na 29 wyroków, tylko w jednym nie skazano oskarżonych, s. 187-188). Autor ocenił także skutek postępowań rewizyjnych przed Sądem Najwyższym (rewizję wniesiono od 19 wyroków), gdyż w 4 przypadkach nastąpiło podwyższenie kary, zaś w 9 – wyrok złagodzone (w tym jeden w wyniku ogłoszonej amnestii oraz jeden uchylono w wyniku zmiany kwalifikacji czynu - wobec drugiego ze skazanych w tym wyroku postępowanie umorzono). W rozważaniach tych wkradła się niespójność dotycząca rewizji od wyroku i jej skutku, a dotyczy to środka zaskarżenia od wyroku z 5 czerwca 1970 r. III K 9/70 (s. 199 i s. 201) oraz od wyroku z 26 października 1976 r. II K 51/76 (s. 200 i s. 204).

Podobną analizę według tych samych założeń metodologicznych przeprowadzono w rozdziale V, ale ma ona mniejsze rozmiary z uwagi na łącznie 6 wyroków skazujących Sądu Wojewódzkiego w Opolu wydanych w latach 1989-1997 (a więc w znacznie krótszym okresie). Dotyczyły one procedur celnych, a więc zgoła innych stanów faktycznych niż w okresie poprzednim, co zdaniem Autora wskazywało na zmieniający się charakter przestępstwa korupcji po przełomie ustrojowym w 1989 r. Były to 4 wyroki skazujące na podstawie art. 239 (s. 210), 5 wyroków skazujących na podstawie art. 240 (s. 213) oraz 5 wyroków skazujących na podstawie art. 241 kodeksu karnego z 1969 r. (s. 216). Środek zaskarżenia złożono tylko od jednego z nich do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, który uznał rewizję za bezzasadną (s. 212, i s. 219). Analizy przeprowadzone przez Autora, oparte na nich ustalenia oraz wyprowadzone z nich wnikliwie wnioski to niewątpliwie dużą wartość opracowania. Wystawiają one pozytywną ocenę dla Autora, jako badacza najnowszych dziejów wymiaru sprawiedliwości. W dysertacji nie wymieniono sędziów Sądu Wojewódzkiego w Opolu orzekających w sprawach korupcyjnych, gdyż Autor nie prowadził badań nad grupą zawodową. Niemniej wskazanie ich, a także ocena ferowanego przez nich orzecznictwa pod kątem jego trwałości mogłaby prowadzić do ciekawych wniosków dotyczących przyczyn awansu zawodowego

(zaznaczenia wymaga, że spośród sędziów orzekających w tym okresie w Sądzie Wojewódzkim w Opolu pięciu zostało sędziami Sądu Najwyższego, w tym jeden w Izbie Karnej).

IV. Ocena strony formalnej rozprawy

Język i stylistyka pracy są co do zasady staranne. Autor nie ustrzegł się jednak błędów rzeczowych (np. „...sprzedajność osób..., stała się bezpośrednim przedmiotem ochrony przepisów tego kodeksu karnego...”, czy „...małego kodeksu, który został uchwalony 13 czerwca 1946 r...” - s. 18), stylistycznych (np. s. 17, 41, 42, 47, 51, 147, 167, 175, 201, 202, 223) i redakcyjnych (s. 77, 126, 147, 149, 170, 174, 186, 209). Niewielki zarzut do strony formalnej pracy dotyczy niektórych sformułowań, których powinniśmy unikać w języku prawniczym, cechującym się precyzją i jednoznacznością przekazywanej informacji. Ponadto niepoprawne jest używanie przez Autora sformułowania „zapis” dla określenia jednostki redakcyjnej tekstu aktu normatywnego (np. s. 25, 36, 55, 59, 69, 76, 86, 89, 109), albo że „w § 101 zapisano” (s. 68, 70).

Właściwie prezentuje się bibliografia rozprawy. W procesie przygotowania dysertacji Autor wykorzystał zasoby kilku zespołów Archiwum Akt Nowych, Archiwum Ośrodka Dokumentacji i Programów TVP SA, Archiwum Państwowego w Warszawie oraz 58 niepublikowanych orzeczeń Sądu Najwyższego i Sądu Wojewódzkiego w Opolu (z zasobów archiwalnych Sądu Okręgowego w Opolu). Wykorzystano także 64 aktów prawnych i 269 publikacji naukowych. Różnorodność źródeł wskazuje na zgłębienie problematyki badawczej w stopniu satysfakcjonującym.

V. Konkluzja recenzji

Wskazane wyżej uwagi (niektóre z nich mają charakter dyskusyjny) i niewielkie uchybienia recenzowanej dysertacji nie wpływają w sposób zasadniczy na jej ogólną, pozytywną ocenę, zwłaszcza w odniesieniu do realizacji wyznaczonych przez Autora celów badawczych.

Mając powyższe na względzie stwierdzam, że rozprawa doktorska autorstwa Pana Mateusza Menzel pt. *Korupcja w świetle orzecznictwa Sądu Wojewódzkiego w Opolu w latach 1969 -1997*, Wrocław 2023, ss. 253 przygotowana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Józefa Koreczuka, spełnia wymogi przewidziane dla tego typu prac

wskazane w art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. j. Dz. U. z 2017, poz. 1789) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669 ze zm.). Z uwagi na to wnoszę o przyjęcie recenzowanej rozprawy i dopuszczenie jej do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

dr hab. Arkadiusz Bereza, prof. UMCS